CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

A351

चिकिचा धंगु

श्री तलेजु भवानी
या
इतिहास

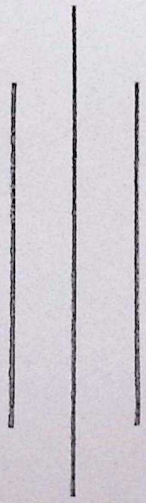

तीर्थलाल नःघःभनी

Prof. Madhav Prasad Lamichhane Collection, Kathmandu, Nepal

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

Prof. Madhav Prasad Lamichhane Collection, Kathmandu, Nepal

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

चिकीचा धंगु

श्री तलेजु भवानी
या
इतिहास

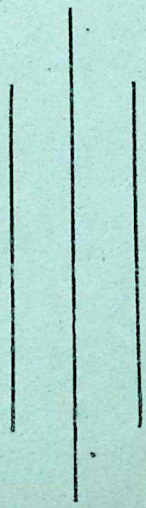

तीर्थलाल नःघःभनी

११०६] [२०४३

Prof. Madhav Prasad Lamichhane Collection, Kathmandu, Nepal

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

प्रकाशकः (पिकाक):-
नःघःभनी प्रकाशन
थायमदु न्हूब्रहाः ।

सर्वाधिकारः-
च्वमिजु व प्रकाशकया

ह्लापाः १०००
मूः ५।-

थाकूः मित्र छापाखाना
बाङ्गेमुढा, काठमाडौं ।

Prof. Madhav Prasad Lamichhane Collection, Kathmandu, Nepal

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

घछाया

नेपाः देःयात रक्षा याना बिज्याना च्वंह्म

अधिस्थात्री

श्री तलेजु भवानीया तुति पालिसं

तीर्थलाल नःघःभनी

११०६

Prof. Madhav Prasad Lamichhane Collection, Kathmandu, Nepal

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

जिगु छत्वाः खँ

झौथाय् नेपाले तलेजु भवानी धयागु दु। थ्व सकसिनं स्यूगु खँ खः। थ्वयात मनूतसें "हरिसिंह देव जुजुं सिम्रौनगढं नेपाले हया ख्वंपे स्थापना यात" धका भाःपिना पत्याः जुयाः वयाःच्वन। थ्व तधंगु दों खः। छाय् धाःसा सिम्रौनगढं हरिसिंहदेव धाःह्म जुजु नेपाःगाले वःगु हे मदु। नापं व हे मवः। नेपाले हरिसिंह देव वल धका भाषा वंशावली जक च्वयाः तःगु दु। थ्व च्वयाः तःगुली छुं तथ्य दसि ब लिधंसा दुगु मखु। उकें पत्याः याय वहः मजू।

थ्व हे खँ यात कया थ्व चिकिचा धंगु तलेजुया इतिहास च्वयाः च्वना। थुके म्राःतक लूगु खनागु व न्यनागु कथंया तलेजुत दुथ्याकागु दु। मेगु लुल धाय्व लिपा दुथ्याकेगु कुतःयाय। नापं छिकपिसं स्यूगु दुसा सुचं ज्यादिल धाःसा तसकं लयताय्।

मेगु खँ थ्वं सफू च्वयत थन थन तलेजु दु धका कना क्यना द्यूपित दुःनुगलं निसें धन्यवाद द्यछाय। लिसें मनुतेके सत्य खँ त्वःता मखुगु खं थाय् कयाःच्वंगु यात याउक हुया छ्वइला धयागु म्राशा याना। म्रस्तु।

ने. सं. ११०६

तिर्थलाल नःघःभनी

वि. सं. २०४३

Prof. Madhav Prasad Lamichhane Collection, Kathmandu, Nepal

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

श्री तलेजु माजु

झी नेपाःगाले नां जाःगु तःगू मछि देशत दु । व दे पतिकं लाय्कू धयागु दइ । नापं तलेजु नं दया च्वनी । नेपाःगाले जक मखु नेपाःगालं पिने नं ततःधंगु देशे लाय्कू व तलेजु धयागु नं दया च्वन । लाय्कू तलेजु मदुगु देश दे हे मखु धयाथें च्वं । अथेला थौंकन्हे लाय्कू तलेजु मदुगु देश यक्को खने दय् धुंकल । व व देशे लाय्कू धयागु न्हनाः वन ज्वी । तलेजु धयागु तनाः वन ज्वी । उकें छुं चि तकनं मल्यंगु ज्वीमाः । अथेसां छुं न छुं चि ल्यनाः च्वने माःगु खः । गन छुं दसि तक नं मन्त अनयात गां धयाः छ्वसां छुं पाइ मखु । उकें गन गन लाय्कू न्हन, तलेजु तन धकाः बालाः मालाः स्वय मानि । थ्व वालाः माला स्वयगु ऐतिहासिक व पुरातात्विक मिखां स्वयबले मयासे मगाः थें च्वं ।

आः थन लाय्कू व तलेजु धयागु ल्यनाः च्वंगु छगू निगू देशत न्हच ब्वय । न्हापां सक्व देयात काय । सक्वे नं लाय्कू धयागु दु । लाय्कूया नामं दुहां वनेगु तदुवाःगु भ्वाथःगु ध्वाखा छदुवाः दु । अनं दुहां वनेवं चिकिचाकूगु चुकचा छकू दु । उके दथ्वीलाक चिकीचा धंगु दवूचा छगू नं । वया जःखः अने थनेगु ज्यासःत दयकाः लाय्कूया मू तंकाः छ्वय धुंकल । भांग्यं दवूचा छगू जक ल्यनाः च्वन तिनि । नतसा थ्व नं तने धुंकल ज्वी । छाय् धाःसा सक्व देशे खड्ग जोगिनी (बज्रजोगिनी) या जात्राबले जुजुया खड्ग (तलवार) हयमाः । व तरवार न्हापा चछि न्हिच्छ व लाय्कूया दवूचाय् तयमाः। व दवूचा यें जुजु गद्दी च्वनिगु गद्दी दवूथें जुल । आः थौंकन्हे हिच्छि मतःसां

Prof. Madhav Prasad Lamichhane Collection, Kathmandu, Nepal

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

घौपलख जक जूसां मतसें मगाः । उकें हे जक व गद्दी दवूचा ह्यनाः च्वंगु खः धासां ज्यू ;

अनं भचा थुखे तःधंगु दवू थें जाःगु द्वम्बः छगू दु । उके दथ्वी चू खंकाः तःगु छतँ जाःगु छें छखा दु । उके गनं नं ह्याः मदु । लुखा छदुवाः दु । यवा चूलं चिकीचापाःगु ह्याःचा छपाः दु । पौ फुकं कुतुं बया सर्गः खने दये धुंकल । प्यखें किलाय् जक ह्वातां दनाः च्वंगु दु । देगःया चि तक नं मदय धुंकल । थ्वयात हे तलेजु धाइगु जुया च्वन । थ्व नं गुलि हे च्वनिई तिनि । लासा आः हे पाताः जुय धुंकलला छु छु । पुलांगु ऐतिहासिक व पुरातात्विक थाय् ल्यंका तयगु चलन थन मदय धुंकल । गुलि फत उलि याकनं न्हंकाः छ्वयगु थनयापिने (प्रवृत्ति) ज्या जुय धुंकल । उकें आपाः थन न्हनाः तना वन । अय्सां लय्ताःया खँ छु धाःसा थौंकन्हे हाकनं नकं निसें भिकौगु जुल धयागु तायदु । अथेला सिधल धयागु ताय मदुनि ।

थ्व लाय्कू, तलेजु सुनां गबले दयकल, स्वन धयागु खँ छुं सीमदुनि । खड्गजोगिनी (बज्रजोगिनी) या जात्रा अमरमल्ल जुजुं तःगु धयागु खँ भाषा वंशावली च्वयाः तःगु दु1 । नापं थ्व जात्रा रत्नमल्लं तःगु धयागु खँ नं न्यने दु । न्हचायेथजु सन्वे सूर्यमल्लया पाले हे दये धुंकल धयागु खने दु । तलेजु नं उबले हे दत जुयमा । दसि मलूतले थथे हे खः धकाः धाय मफुनि ।

थनं फनपि देशे वने । फनपी नं लाय्कू दु । थौंकन्हे नां जक ल्यं दनि । तलेजुया देगः छुं खने मदु । फनपी देशे दथ्वी लाक तव्दंगु चाव्दं छदों दु । व दोंया च्वकाय् स्वतँ जाःगु छें छखा दु । वयात हे लाय्कू तलेजु छें धाइगु जुया च्वन । अन छें औषधालय च्वना चिकित्सालय जुय धुंकल । आ छु आलय जुल मस्यु । अन लाय्कू व तलेजुया कथं छुछु ज्या याना च्वंगु दु धयागु खँ बांलाक मस्यूनि । नापं थ्व लाय्कू तलेजु सुनां गबले स्वन धयागु खँ नं सीक्य मफुनि ।

लिसें किपू देशे वने । थन नं लाय्कू धयागु दुगुं जुया च्वन । अय्सां लाय्कूया चि तक नं मदय धुंकल । नां छगू जक ह्यंदनि । अन तग्वःगु देगः छगः दु । व देगः तजाः । उगु देगः मदुइ च्वंगु देगः थें च्वं । उके आँय्पा

Prof. Madhav Prasad Lamichhane Collection, Kathmandu, Nepal

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

पौ कुतुं वया जस्ताया पलि चिना तल । वनं धाकु फे वया पुइके धुंकल । देगः छग इवात्याँ दना च्वंगु दु । लय्ताःया खँ खः ब देगः दयके धुंकल धयागु तायदु ।

मोहनीवले यें यल ख्वपे खड्ग ज्वना जिगिजिगि खानाः पायाः पिहाँ वई । अन अथे मखु । किपूया लाय्कू पंमाःनीत फुकसियाँ सिन्हम्हू छगू छगू ज्नना देगलं पिहाँ वइ । देगः क्वय् द्यःबाजं धेमे थाना लँ स्वः वया च्वनि । बातनंनिसें स्वःवकसित इवःलाक सिन्हः तिका वइ । थ्वहे चलन ल्मनां च्वंगुलि देगः नं ल्यना च्वंगु जुइ । नापं थ्वयात हे तलेजु धाःगु जुइमाः । थ्व देगः सुनां गवले देकूगु खः सीमदुनि ।

थनं पालुङ्ग देशे छकः नं मिखा व्वय । नेपाः गालपिने पालुङ्ग धयागु देशे नं लाय्कू तलेजु धयागु दुगु जुजाच्वन । थौंकन्हे व लाय्कू न्हना वने धुंकल । तलेजु पाताः जुय धुंकल । लाय्कू तलेजुया चितक नं मदय धुंकल । भाग्यं तलेजु दुगु दसित लुषा बल । पालुङ्गे त्वःताः तःपि सा व दों कुनेगु थाय् दयक्यत नीम्हुबले तलेजु द्यःया मूर्ति लुया वल । नापं लोंहँया नगरात ब मेमेगु नं लुया बल । व द्यःया मूर्ति थौंकन्हे गन यन ? गन तयातल मस्यूनि । थुकें पालुङ्ग देशे नं तलेजु दु धयागु दसि प्रमाणित जूवल । थ्व तलेजु सुया पाले स्वंगु खः सीमदुनि । थ्व खँ प्राचीन नेपाले नं च्वयाः तःगु दु ।2

लिसें नुबाकोटे नं मिखा व्यब । नुबाकोते नं लाय्कू दु । तलेजु नं दु । अन तलेजु गथले सुनाँ स्वन धयागु खँ ऐतिहासिक दसि कथं सी मदुनि । अन तलेजु देगः मखु । झी द्यःछें थें जाःगु नितँ जाः छें । धुरी स्वंगः गजू दु । थ्व तलेजु व्दम्बःया च्वकाय् लाः । आपा याना स्यने धुंकल । नापं नाक पुनांगु ताल खनेमदु । अन नं छुं ततः धंगु ज्या यायत खड्ग हयमाः । दुबया खँ अन द्यः खुया गने धुंकल । द्यःतंगु १३ दँ दयानं मेम्ह द्यः तय फुगु मखुनि ।3

थथे हे गोकर्णे नं तलेजु दु । गोकर्णेश्वर महाद्यःया भचा उखे देशे

Prof. Madhav Prasad Lamichhane Collection, Kathmandu, Nepal

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

दुने ला । तलेजुया देगः दुथाय् जोसी गाः धाई । न्हापा जौशीगले दुने (वने) तलेजुया देगः दुगु जुया च्वन । आः अन (भगनावशेष) चि जक ल्यं दनि । अन गलं पितहया जोशी गाले दयकुगु जुया च्वन । वनं भ्वाथः जुया थुगुसी न्हूगु दयका २०४० साल चैत्र दशैं खुनु सिधयेकल । व तलेजु थन थें देगः मखु । द्यःछें थें नितं जाः छें । वैगः नापं स्वतं जाः धाय माल । उके गजू छगः दु । पौ जस्ता पौ हे जुल । वैगले चिकीचा खःगु सियागु देगः चा लूगु खचा छखः दु । उके पुजा याना हिखुया तःगु दु । द्यः धाःसा मदु ।

गोकर्णे कान्ति भैरबया मूर्ति खुया यन । लिपा लुया वल । वथें नतु तलेजु भवानी नं खुया यनौ धका देया कतकपिनिगु साहुति कथं देया ब्दारे महाने श्री भवानि श्रेष्ठया जिम्माय् वया थाय् छें तया तःगु जुया च्वन । द्यः निम्ह दु । छम्ह पुलाँम्ह । छम्ह न्हूम्ह । पुलाँम्ह द्यः स्वय मखं । अकि गुलि पुलाँ धका अनाज याय मफुत । न्हूम्ह स्वयबले सः निसः दँ न्हचयाम्ह थें च्वं ।

थन मोहनी बले सरकारी पुजा हयमाः । मोहनीबले मेवा तलेथ्यंक यंका बलि वियमा । नापं जायाम्ह द्यः दयका हयँचा बलि वियमाः । नापं द्यः जात्रा नं यायमाः । थ्व तलेजु सुनां गबले स्वन धयागु खँ लुइके मफुनि । मेगु ऐतिहासिक दसित नं मलूनि । अकि तथ्य खँ थन च्वय मफुनि ।4

थनं टोखा देशे वने । थन नं तलेजु दु । थ्व तलेजु सुनां गवले स्वन मस्यूनि । टोखा देशे दथ्वीलाक पुखुचा छगू दु । व पुखू लिकंतु नितं जाःगु छें छखा दु । लिउने अंगले त्रिशूल च्वयाः तःगु दु । व हे छेंयात तलेजु धाइगु जुया च्वन । लाय्कूया चि अन थन धाय मफुनि ।

अनं बया नध्यपुर ठेमी देशे वने । थन नं लाय्कू दुगु जुया च्वन । नापं तलेजु नं दुगु जुल । लाय्कू धाःसां तलेजु धाःसां झीथाय् थें जाःगु मूचुक जोगु चुक छकू दु । प्यथ्येरं छतं जाःगु छें । छखेरिखें द्यः तइगु थाय् जुल । लाय्कूया नामं थ्व हे छता दनि । मेमेथाय् थीथी कथया ज्या कया लाय्कूया चि हे न्हंका छ्वय धुंकल । तलेजु देगः अलग मदु । व हे मूचुके च्वंम्ह द्यःयात हे तलेजु धाइगु जुया च्वन ।

Prof. Madhav Prasad Lamichhane Collection, Kathmandu, Nepal

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

ख्वपे बिशिका जात्रावले थन नं जात्रा जुइ । वैशाखया सल्हूधुंका कन्हे खुन्हु बालकुमारीया नं जात्रा । जात्रायाना हःम्ह बालकुमारी थन लायकुली छ्वाखां दुकाइगु जुया च्वन । बालकुमारीया खः थन लाय्कुली दुत यन धायव जात्रा क्वचाल । थुलि हे जक लाय्कू चुक ल्यना च्वंगु जुल । व लाय्कू व जात्रा सुनां गब्ले तःगु धयागु खँ आःतक सीके मफुनि । माले हे मानि ।

नापं ग्वल देशे वने । ग्वल देया लाय्कू नं न्हन धुंकल । लाय्कू थन थाय् लाक लाः धयागु सी मन्त । लाय्कूया चि भनाःख्यः क्यब छकू जक ल्यं दनि । थ्वयां भचा उखे लँया सिथेसँ नितँ स्वतँ जाःगु छें छखा दु । थय्क स्वयबले द्यः छेंथें च्वं । छेंया क्वसँ दवू छगू दु । व दवुली गुह्येश्वरी जात्रा-बले अनेअने बस्तु तया धाराधुरू याकेमाः । छ्येंया लुखा ज्याः फुक भ्वाथः जुय धुंकल । नाप अन च्वंम्ह द्यः नं मदय धुंकल धयागु ताय्दु । ग्वल देया तलेजु थ्वयात हे धाइगु जुया च्वन । थौंकन्हे थ्व छें न्हुगु तालं नकंनिसें दयके धुंकल । थ्व सुनां गबले दयकूगु खः सीके मफुनि ।

थनं भों देशे मिखा ब्वय । भोंते न लाय्कू दु । तलेजु नं दुगु जुया च्वन । यक्षमल्लया लिपा देश कू दल । अन भों देशे दकले न्हापांयाम्ह जुजु रणमल्ल जुल । उबलें निसें हे भोंते लाय्कू दुगु जुयमाः । नापं तलेजु नं स्वगु ज्वीमाः । ऐतिहासिक दसिला मलूनि । भोंते दच्छु त्वाले स्वतँ जाःगु लाय्कू छें छखा दु । व छें उलि पुलांगु ताल मवः थें च्वं । थौंकन्हे तलेजु देगः मदय धुंकल । देगः दुना पाताः जुय धुंकल । द्यःदी फुकं ल्हाय धुंकल । मोहनी बले पुजा यायगु, मे, दुगु बलि बियगु चलन धाःसा आःतकं दनि । थन नुगले स्याःगु खँ छु धाःसा पूजा आजा फुकं अथें ख्यले चाब्देंतुं याइगु जुया च्वन । भोंदेया साहु नेवाःतसें तलेजु देगः छगः दयकेगु हे कुतः मयाः । तलेजुया थिति कथं लाय्कू नकि धयाम्ह छम्ह आतकँ दनि । भों देशे पर्व पर्व पतिकं पूजा पितयने मासाः लाय्कुलीं हे यनेमाः / थ्य चलन आतक जुयाः वयाः च्वन तिनि /

Prof. Madhav Prasad Lamichhane Collection, Kathmandu, Nepal

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

लिसें पनति देशे वने / थ्व देशयात महासत्व राजाया देश नं धाइ / थन नं लाय्कू धयागु दु। थ्व अघाः त्वाले लाः। नापं तलेजु धयागु नं दु। थ्व नं वहे त्वाले लाः। लाय्कू न्हनाः पाताः जुय धुंकल। नापं तलेजु नं न्हनाः मदये धुंकल। न्हापा नं तलेजुया देगः मदु। अथें छें जक स्वना तःगु खः। व छें कलातमक जुया नितँ जाः। व छें दुना वना आः जन सहयोगं न्हूगुताल छतँ जाः याना दयकल। उके थौंकन्हेया ज्यासः च्वना लाय्कूया नू मदयका छ्वया च्व। न्हापा लाय्कुली गुंगू चुक दु। आ छगू खयः थें जुय धुंकल। थनयात किसिगः नं धाः। न्हापा न्हापा थन किसि चियगु चुक दुगुलि किसिगः धाःगु जुइ। व हे किसिगः थौं तक धयाः वयाः च्वंगु जुयमा।

थ्व हे लाय्कू छेंया लिक छतँ जाःगु छेंचा छखा दु। वयात हे तलेजु धाइगु जुया च्वन। व छें द्यःछें थें च्वं। थौंकन्हे जस्ता पलि चिनाः द्यःछेंया पलि छगू फलचा थें च्वने धुंकल। अय्सां मोहनीबले यें खवपे व यले थें द्यः क्वहाँ विज्याके माः। द्यः क्वहाँ विज्याकीबले फलचा छें पित हया लाय्कू छें (थौंकन्हे पञ्चायत भवने) यंकी। अन खवपे गुलि कर्मकाण्ड जुल उलि हे नतं अन नं याय माः। आतकं याना वयाः च्वंगु दनि हँ। अय्मां थ्व लाय्कू व तलेजु सुनां गबले दयकूगु खः सीमदुनि। ऐतिहासिक अभिलेख लुन धाय्व बांलाक सी।

हाकनं वा देशे छकः नं मिखा व्वय। अन नं लाय्कु धयागु दुगु जुया च्वन। नापं तलेजु नं दुगु जुयाः च्वन। थ्व लाय्कू थौं कन्हे बस पार्कया पछिम पाखे भंसार त्वाले ला। तलेजु नं अनहे लाः। थौंकन्हे लाय्कूया नां व चिं तक नं मदय धुंकल। अथे हे तलेजु नं तने धुंकल। व थासे बलाःगि सजनपिसं थःथःगु छें दयका याउक च्वने धुंकल। आः बस पार्के दबू छगू ल्यं दनि। उके हे मोहनीबले भूयू फसि पालेमाः। उकें हे दबू छगू जक जुमाँ ल्यना च्वंगु जुइ। थन लाय्कू तलेजु सुनां गबले स्वंगु खः वालाः मालाः स्वय मानि।

थनं लिपा नेपाल राज्यें पिने ल्हासाय् थ्यंक मिखा ताः हाकेका न्हाय्पं नं तिफ्याय्। ल्हासाय् नं तलेजु दुगु जुया च्वन। न्हापा ल्हासाय्

Prof. Madhav Prasad Lamichhane Collection, Kathmandu, Nepal

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

राजदुन थें नेपाःयाम्ह वकिल च्वनिगु दु । व वकिल च्वनिगु छेंयात दरवार धाई । नापं छगू कथंया लाय्कू हे जुल । अन दरवारे हे तलेजु भवानी धका स्वनाः तःगु दुगु जुया च्वन । तलेजुयात आगं छें थें यानाः तगु जुल । अन पुजा आजा गुरुजु वज्राचार्य याइगु खनि । नित्य पुजाँ निसें माहयीबले थ्यंकं याइगु जुया च्वन ।

नःला सने खुनु वहनी च्यातिगाः पालाँ दापा थाना भजन याई । व थें नतुं छसि कथं निसें अष्टमी तक मेमेगु पालाँ दापा थाइ । नवमी खुनु स्याक्व त्याक्व याई । दशमि खुनु पायः नं पिहाँ वय माः । न्हापा झिम्ह थाकुलि खड्ग ज्वना पिहाँ वई । लिपा न्हेम्ह थाकुलि न्हेपु खड्ग ज्वना पायः पिहाँ वयगु जुन । पायः नाप गपं (वकिल साहेब). जागिरदारत, अन च्वपि नेवाःत दक्क, नेवाःतय् सन्तान फुक मुना भाको (दे, बजार) चाःहिला अद्दाया पिखालखुइसं भुयू फसिःपलि लैं पालिगु जुया च्वन । थ्व न्हासाय् तलेजु गबले निसें सुयागु पालनिसें दुगु खः सीमदुनि ।

थुपि जुन नेपाःगाल दुने पिने यागु लाय्कू व तलेजुया खँ जक मखु । नेपाः राज्यं पिनेयागु तकं जुल । आः थन यें, यल, व ख्वपया लाय्कू व तलेजुया खँ ल्यन । थ्व थन धयाः च्वनमाःगु मखु थें ताया । लाय्कू राज प्रासाद (राजधानीया) नुगः चु हे जुल । अथेसां थन यागु तलेजुया खँ न्हयव्वया यने माःगु हे खना । छाय् धाःसा तलेजु गबलेंनिसें दत धयागु खँ सीके माःगु दू । उकें यल, यें व ख्वपया तलेजुयागु खँ नं थन छत्वाःचा न्हयथना च्वना ।

न्हापां यल देयां लाय्कू व तलेजुया खँ ल्हाय । जुजु यक्ष मल्ल सिसेंनि वया कायपि स्वम्हफुकीसिया स्वगू राज्य जुल । तःधीम्ह रायमल्ल ख्वपेहे जुजु जुल । रत्नमल्ल यें जुजु जूवल । रण मल्ल भोते जुजु जूवन । उवले यले यक्षमल्लया न्हयवं निसें न्हेम्हेसिया परिवारया सन्तान पुरन्दर सिंह पिसं ने० सं० ५१२ वि० सं० १४४९ निसें ने० सं० ७१७ वि० सं० १६५४ तकं राज्य थाना वया च्वंगु जुल ।5

Prof. Madhav Prasad Lamichhane Collection, Kathmandu, Nepal

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

जुजु रत्नमल्लया न्यागू पुस्ता लिपा शिवसिंह मल्लं ने० सं० ७१७ वि० सं० १६५४ पाखे यलया महापात्रतयत क्वत्यला यल देयात यंदे नाप स्वाकल। अले शासन व्यवस्थाया निति थः काय हरिहर सिंह मल्लयात यले छ्वत।6 भाषा वंशावली कथं हरिहरसिंहमल्ल यलया दकले न्हापाँयाम्ह जुजु जूगु खने दु7। अनंलि वया काब सिद्धिनरसिंह मल्ल ने० सं० ७३९ बि० स० १६७९ न्हयवंनिसें जुजु जूगु खनेदु।8। थ्वयागु राज्याभिशेष ने० सं० ७३७ वि० सं० १६७४ पाखे जूगु धका मल्लकालीन नेपाले न्हयबना तःगु दु9। भाषा वंशावली धाःसा ने० सं० ७४० वि० सं० १६७७ आश्विनं तिनौ जुजु जुल धका च्वयाः तल10। थ्वयागु हे पाले ने० सं० ७४० वि० सं० १६७७ पाखे तलेजु स्वंगु खनेदु। लाय्कूला न्हापाँनिसें हे दुगु खने दत।11

आः येंया लाय्कूया खँ न्हयथने। यें लाय्कू गबले निसें दत धयागु खँ सीके अःपु। गबले रत्नमल्लं यें दे त्यला अलग राज्य दयकल उबलेंनिसें लाब्कू दत धयागु सीदत। छाय् धाःसा यक्षमल्लं छगू हे राज्य याना शासन याना वया च्वंगु खः। यक्षमल्ल ने० सं० ६०२ बि० सं० १५३९ बले सिसेंनि12 स्वम्ह फुकी जाना शासन यानाः वयाः च्वंगु जुल13। लिपा ने० सं० ६०४ वि० सं० १५४१ वैशाखं दाजु रायमल्ल नाप बिसिकाः च्वनाः रत्नमल्लं यें दे त्यला थः यकःति राज्य यात14। उबलेंनिसें यें देशे लाय्कू दत। अथेला यें देशे लाय्कू लिच्छवी पालंनिसें हे दु। अय्सां कूदः राज्य कथं लाय्कू थबले निसें दत धायमाल। नापं तलेजु नं स्वन। जुजु रत्नमल्लं राज्य अलग याय धुंकाः तलेजु नं अलग हे स्वन धका "मल्लकालीन नेपाल" धयागु सफुती च्वया तःदुं दु15। थथे हे हनुमान ढोका राजदरबार धयागु सफुती नं थ्व खँ न्हयबनाः तःगु दु।16

जुजु रत्नमल्ल स्वंगु तलेजु गन गुथाय् लाक खः छुं सी मदुनि। लिपा महेन्द्र मल्लं ने० सं० ६८४ वि० सं० १६२१ स तरबःगु देगः दयकाः तलेजु स्वन17। थ्वहे तलेजु यात ने० सं० ७९४ वि० सं० १७३१ जेष्ठं थापुजा गुठी तया १८ पी बुँ देछाया "श्री ३ तलेजु देवी" धकाः प्रार्थना याना तलेजुइ जुजु प्रतापमल्लं अभिलेख तल18। अनं लिपा नृपेन्द्र मल्लं ने० सं०

Prof. Madhav Prasad Lamichhane Collection, Kathmandu, Nepal

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

७९७ बि० सं १७३४ स गजुली स्वांमाः छाल[19] । थ्वयाँ ल्यू ने० सं० ८२४ बि० सं० १७६२ स भास्कर मल्लं न्हूगु गजु तल[20] । अनंलिपा ने० सं ८४९ बि० सं० १७८६ बले "श्री मन्मानेश्वरीष्टदेवता" धका च्वया जुजु जगत जय मल्लं चंगुई सिजःपौ तल[21] । थ्वया नं लिपा ने० सं० ८७२ बि० सं० १८०९ पाखे "श्री तलेजु माजु" "मन्मानेश्वरीष्टदेवता" धका च्वया जय प्रकाशमल्लं थःगु अभिलेख तल[22] । थकले लीपा ने० सं० ९२० वि० सं० १८५४ स "श्री ३ तलेजु देवता नम" धकाः च्वया श्री ५ गीर्वाणबुद्ध विक्रमं तलेजुइ तग्वःगु गं छाल[23] । थ्व यें देया लाय्कू व तलेजुया खँ आयात थन थुलि जुल ।

आः ल्यन ख्वप देया खँ । ख्वप देशे लाय्कू गबलेंनिसें दत । तलेजु नं गबलेंनिसें दुगु खः तथ्य कथं सीमदुनि । लाय्कूला छिच्छविकालं निसें दुगु खने दःवः । तलेजु नं उबलें निसें हे दुगु खः धकाः धाय बहः जूवः । छाय् धाःसा लिच्छवि इले लाय्कू न्हयान्हयाँ वंगु दु । दकले लीपा ख्वप देशे लाय्कू याःगु बौलाक खने दु । उकें तलेजु नं न्हान्हयाँ वंगु जुयमाः ।

ख्वपया तलेजु यात बाखँ दयकाः मनूतय्गु न्हयपु हे छख्य छख्य लाकाः ब्यूगु दु । मनूत नं न्हाय् ध्यंका स्वर्गः स्वया जूगु दु । क्वखँ न्हाय्पं यन धाय्वं थियानि मस्वसें क्वः लिसें ब्वाय् जुयाः च्वगु नं मदुगु मखु । भाषा वंशावली "शाक्य सम्वत १२४५ ने० सं० ४४४ पौषं हरिसिंह देव जुजुं सिम्रौनगढं तुलजा भवानी नापं ज्वनाः वया ख्वपे राज्य यात" धका च्वयाः तल[24] । थ्व यात त्वःताः मेगु स्यलागु बल्लाःगु खःगु दसि प्रमाणयात मनूतसें नालाः मकाः । थ्वहे बाखँया लिधंसा कयाः ख्वपे तलेजु उबलेंनिसें दुगु खः धकाः धयाः वयाः च्वन । नापं थःगु अस्तित्व तंका न्हंका च्वन ।

आः थन थ्व बाखँया सत्यता गुलि दु धकाः बालाः स्वय । गुलितक खःगु खँ खः धका कुलाः स्वब । शाक्य सम्बत १२४५ स १३५ तने बले विक्रम सम्बत १३८० जुई । बथे हे ने० सं० ४४४ स ९३७ तने बले वि०सं० १३८०/८१ जुई । थौंकन्हे २०४३ ध्यनाः च्वन । थ्व २०४३ स १३८०

Prof. Madhav Prasad Lamichhane Collection, Kathmandu, Nepal

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

क्वताय्वले ६६३ दँ पुलांगु जुल । उगु इले नेपाःगाःया लाय्कू (राजधानी) ख्वपे हे गुया च्वन । नेपाःया राज सिंहासने अरिमल्ल च्वनाः च्वन । अरिमल्ल ने० सं० ४४० वि० सं० १३७७ चैत्रं जुजु जुल[25] । उबलेंनिसें ने० सं० ४६४ वि० सं० १४०१ तक जुजु हे जुया च्वन[26] । शासन रुद्रमल्लं याकाः वयाः च्वन[27] । रुद्रमल्लं शासनाधिकार ने० सं० ४३७ वि० सं० १३७३ स जुजु आनन्ददेवया पालंनिसें कबाः वयाः च्वंगु खने दु[28] । नापं रुद्रमल्ल ने० सं० ४४६ वि० सं० १३८३ पाखे तिनि सित[29] । थुगु इले सिम्रौनगढं हरिसिंह देव वयाः ख्वपे गय् जुजु जुया राज्ययात जुइ । थ्व मखुगु व फसताः खँ जुल ।

हाकनं मेगु खँ छु धाःसा जुजु अरिमल्लया पाले हे दिल्लीयाम्ह सुल्तान गयासुदीन तुलक बंगाल देशे (हमला) हताल वनाः त्याकाः लिहाँ वःबले सिम्रौनगढे नं हय्काः वइ धकाः ग्याताः हरिसिंहदेव फौज ज्वना सुल्तान नाप ल्वाः वन । सुलतान गयासुदिन तुलकं सिम्रौनगढ (ध्वस्त) धू याना बिल । हरिसिंहदेव ल्वाय मफया लिफःपुला दोलखा पाखे बिस्यूँ वन । लयँ दथ्वी तिनपातन धाःथाय् थ्यंबले हरिसिंहदेव सित । वया कार्यपि मन्त्रित दोलखाया रक्षकतय्सं ज्वना कुन । दोलखाया मझि भारोतय्सं इमिगु धन सम्पति फुक लाकाः काल[30] ।

थुगु तालं दोलखा तक हे मथ्यंम्ह ने० सं० ४४६ वि० सं० १३८३ माघं तिनपातन धाःथाय् सीम्ह हरिसिंह देव नेपाले वया राज्ययात धकाः च्वयगु भाषा वंशावंशावलीकारयात गुलितक ल्वःगु खँखः । नापं थजागु तथ्य मदुगु खँ यात पत्याः जुयाः च्वनेगु नं हिसि दुगु खँ मखुत । लिसें नेपाःगाले राज गद्दी पोंहे मपोंकं निदँ निदँ पाक च्वयाः तःगु खँ जूगुलि अशुद्ध व मखुगु धयागु तथ्यंक सीदत ।

लिसें हरिसिंह देवया कलाः देवल देवी दोलखाया जुजुयाके क्षमा फोन । अनंलि नेपाः गाले वयाः अरिमल्लयाके क्षमा फोना शरण वल[31] । रुद्रमल्लं शरण कया लाय्कुलीसं तयाः तल । उकें हरिसिंहदेवं तुलाजा (तलेजु) हल धयागु खँ तसकँ हे मखुगु धयागु बाँलाक सीदत ।

Prof. Madhav Prasad Lamichhane Collection, Kathmandu, Nepal

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

नापं नेपाःगाःया राज सिंहासने नेः सं० ४४० वि० सं० १३७७ चैत्र कृष्ण व्दादशी खुनु ग्वले राज्याभिशेप याना अरिमल्ल च्वन। अरिमल्लं २४ दँ तक राज्य याना: नेः सं० ४६४ वि० सं० १४०१ आश्वीन सुदी ७ खुनु ग्वल देशे तुं सित। वयाँ लिपा राजगद्दी राजदेव च्वन32। उकें हरिसिंह देव वया: ख्वपे जुजु जुल धयागु खँ तसकँ व्दं:ख:। पत्या: याय वह: मजूगु खँ ख:।

थथे हे ख:सा नेपाले तलेजु गबलें निसें दत ? गनं हल ? तलेजु न्हापां गन स्वन ? तलेजु स्वंम्ह जुजु सु ? धयागु न्हयस: थन वयफु। थुकेया लिस: न आतक लूगु दसितसें बिया वया: च्वंगु दु। थ्व दसिकथं यलया तलेजु ३६६ दँ पुलांगु जुल। येंया तलेजु ४२३ दँ पुलांगु जुल। ख्वपया तलेजु गुलि पुलांगु ख: सीमदुनि। "तलेजु" धयागु नामं का:सा २९१ दँ जक पुलांगु खने दत। "इष्टदेवता" धयागु नामं व नातां काल धा:सा ख्वपया तलेजु गाकं हे पुलांगु जुल। थ्वयासिकं पुलांगु यें देशे हे खने द:वई। अय्सां गुलि पुलां धका वाला: माला: स्वय मानि।

आ: थन लाय्कूया नातां वाला: स्वय। रत्नमल्लयाँ न्हय: यक्षमल्लबां च्वय् अभय मल्लयाँ न्हांपाहे ख्वपे लाय्कू (राजधानी) ज्वी धुंकल। अज्ज लिच्छवि इलंनिसं हे लाय्कू (राजधानी) जुया वया: च्वंगु खने दु। उकें ख्वपया तलेजु नं पुलांगु हे ज्वीमा:। छाय् धा:सा राज्य कूदले न्हय: लाय्कू (राजधानी) ख्वपे हे जूगुलि राज्यया अधिस्थात्री इष्टदेवता ख्वपे नं स्वन जुइमा:। उकें ख्वपे लाय्कू गुलि पुलां उलिहे ख्वपया तलेजु नं पुलांगु जुल।

नापं "इष्ट देवता" धयागु नातां नं कुला स्वय। रत्न मल्लया अबु यक्षमल्लं नेः सं० ५६१ वि० सं० १४९८ स ठेमी मध्यपुरे थ:गु अभिलेखे "श्री मन्मानेश्वरी देवी" धका च्वया: तल33। थ्वयाँ च्वय् ज्योतिमल्लं नेः सं० ५३३ वि० सं० १४७० स पशुपती त:गु अभिलेखे "श्री मन्मानेश्वरी" धका च्वया: त:गु दुसा34 बया बौम्ह स्थितिराज मल्लं नेः सं० ५०८ वि० सं० १४४५ स ग्वले त.गु अभिलेखे नं "श्री मन्मानेश्वरी" धका च्वय

Prof. Madhav Prasad Lamichhane Collection, Kathmandu, Nepal

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

धुंकल35 । थ्वया नं न्हापा अर्जुन मल्लया पालेयाम्ह महामन्त्रि जयसिंहराम बर्द्धनजुं ने० सं० ५०३ वि० सं० १४३९ वले इतुंबहाले ता.गु अभिलेखे "श्री मन्मानेश्वरी" धका च्वया बये धुंकल36 ।

थ्व हे "मन्मानेश्वरी" यात लिपा वयाः जगतप्रकाश मल्लं ने० सं० ७८८ वि० सं० १७२५ स "श्री श्री श्री स्वष्टदेवता प्रीणातु" धका च्वया तलेजुया चुके अभिलेख तल37 । थथे हे ने० सं० ७९७ वि०सं० १७३४ पाखे जुजु जितामित्र मल्लं "श्री भवान्यै नमः" "श्री मन्मानेश्वरीष्ठ देवता धरलब्धित "श्रीश्रीश्री स्वेष्टदेवता प्रीतीकामनानं" धका च्वया लाय्कुली च्वंगु गाःहिती अभिलेख तल38 । व हे जितामित्र मल्लं "श्री ३ भवान्यै नम" "श्री मन्मानेश्वरीष्ट देवता" "श्री ३ स्वेष्टदेवता सके" धका च्वया ख्वपे तलेजुया मू लुखाय् तोरं ने० सं० ८०५ वि० सं० १७४२ स तल39 । लिपा ने० सं० ८१६ वि० सं० १७५३ स जितामित्र मल्ल व योग नरेन्द्रमल्ल निम्हं जानाः "श्री ३ तलेजु" धका च्वयाः तलेजुया चुके अभिलेख तल40।

लिसें जुजु भूपतिन्द्र मल्लं ने० सं० ८१८ वि० सं० १७५५ स "श्री ३ स्वष्टदेवता प्रीति कामनाया" "श्रीश्रीश्री तलेजुस्के मतपूजा" धका च्वया तलेजुया मालती चुके अभिलेख तल41 । थथेहे भूपतिन्द्र मल्लं हे ने० सं ८२६ वि० सं० १७६३ जेष्ठं "श्रीमन्मानेश्वरीष्टदेवता" "श्रीश्रीश्री स्वेष्ठदेवता तलेजुस" धका च्वया लाय्कुली अभिलेख तल42 ।

थुगु कथं हे ने० सं० ८१९ वि० सं० १७६६ स "श्री ३ स्वेष्ट देवता प्रीति कामना" धका च्वया लालमती देवीं तलेजु चुके सालिक तल43। नापं ने० सं० ८१९ वि० सं० १७६६ आश्विनं "श्री ३ दुर्गादेवी नम" "श्री ३ स्वेष्टदेवता तलेजुस्के" धका च्वया तलेजु चुके देवा तल44 । हाकनं ने० सं० ८३५ वि० सं० १७७२ फागुणं "श्री ३ तलेजुसके" धका च्वया तलेजुइ तुनासि (बिलंपु) तल45 । लिपा ने० सं० ८४३ वि० सं० १७८० आश्विनं "श्री ३ इष्ट देवतायै नमः" "श्री ३ स्वेष्ट देवता पूजोतरं दीप दानार्थं" धका च्वया लालमती देवीं हे मूचुके देवा तल46 ।

लिपा ने० सं० ८६० वि० सं० १७९७ स "श्री ३ तलेजु सहाय"

Prof. Madhav Prasad Lamichhane Collection, Kathmandu, Nepal

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

"श्री मन्मानेश्वरीष्ट देवता" धका च्वया रणजित मल्लं चपुर गणेशया थासे अभिलेख तल47। थ्गु तालं "मानेश्वरी" यात "इष्टदेवता" "भवान्यै" "स्वेष्टदेवता" "दुर्गादेवी" धार्धा यंकाः लिपा "तलेजु" धयाः छ्वत। थीं तकं धयाः च्वन। उकें ख्वपया तलेजु पुलांगु जुल धयागु प्रमाणीत जूवल।

यें नं न्हापा तलेजु मधाः। महेन्द्रमल्लया पालेनिसें "तग्वल देवल" नृपेन्द्र मल्लया पाले नं "तवः देवल" धका च्वयाः वल। लिपा प्रताप मल्लं "तलेजु" धका च्वत। जगत जय मल्लं "मानेश्वरी" धका हे च्वत। अले जय प्रकाश मल्लं नं "तलेजु" धका हे च्वयाः वन। थनंलि श्री ५ गीर्वाण बुद्ध बिक्रम नं "तलेजु" धका हे च्वत। च्वत। थ्या सफुती नं "तलेजु" धका हे च्वया वया च्वन। थथे हे जय सिंहरामया पालनिसें राज्यया "स्वेष्ट देवता" "मानेश्वरी" धका च्वया व वं लिपा जितामित्र मल्लया पालंनिसें तिनि "तलेजु" धका च्वया हल। धयाः हल। थुकें सीदत "मानेश्वरी" यात हे "तलेजु" धका धयाः छ्वगु खः।

आः थन "मानेश्वरी" या खँय् छकः नं वालाः स्वये। नेपाले "मानेश्वरी" सुनां स्थापना यात धकाः मालाः स्वयबले लिच्छवि इले हे स्थापना जुगु खने दु। गथे धाःसा भाधा वंशावली लिच्छवि जुजु विश्व देव (वृषदेवं) थः कुनया आगं थें याना स्वेष्टदेवता "राजदेवी" धकाः नां तया स्वंगु खने दु48। लिपा मानदेव (प्रथमं) थःगु पूर्खा तःम्ह राजकुले दयाः च्वंम्ह इश्वरी "राजदेवी" या लुंयागु मूर्ति दयेकाः थःगु नां क्वकयाः "मानेश्वरी" धका नां छुना बिल धयागु खँ नं च्वयाः तःगु दु49। गोपाल वंशावली नं मानदेवं "मानेश्वरी" स्वंगु खने दु50। थथे धायबले ने० सं० ४१६ (पूर्व) न्हयः वि० सं ५२१ श सं ३८६ निसें ने० सं० ३७४ न्हयः वि० सं० ५६३ श सं० ४२७ तकया दुने "मानेश्वरी" स्वंगु जुइमाः। "मानेश्वरीया" देगः (मन्दिर) हादिगामे आतकं दनि।

हादिगामे "मानेश्वरीया" मन्दिर मूचुकया ताल वः। प्यखेरं छतँजा छें। आयूपा पौ। छखेपाखे स्वंगः गजू दु। मूलुखाय् त्वरं दु। उके भैरवया मूर्ति कियाः तःगु दु। अन आपाः सिया देगुपुजा वैगु जुया च्वन। अज्ज सायमि (मानन्धर) तय्सं नं देगु धःया कथं मानेयाना हनाः वयाः च्वंगु दु

Prof. Madhav Prasad Lamichhane Collection, Kathmandu, Nepal

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

धयागु ताय् दु । थ्व छता अजू चायापुगु खँ खः ।

नेपाया राजधानी लाय्कू मान देवया इले यें देशे जुया च्वंगु जुल । अनं लिपा भिमार्जुन देवया पाले शिवदेव (निम्हम्ह) या पाले तक नं लाय्कू यें देशे हे तिनि धयागु खने दु । थ्वयाँ लिपा राधवदेवयाँ न्हयवं निसें लाय्कू ख्वपे जूवंगु जुल । ख्वपे लाय्कू जुसेनि थःगु लाय्कुली तुं हाकनं "मानेश्वरी स्वन जुयमा । व हे "मानेश्वरी" यात इष्टदेवता याना नें० सं० २६७ वि० सं० १२०४ पाखेयाम्ह आनन्ददेव जुजुं दीक्षा काःगुलि[51] ख्वपे "मानेश्वरी" दय धुंकल धयागु खँ तप्यंक सीदत ।

अनं लिपा जिता मित्र मल्लं तक नं "श्री मन्मानेश्वरीष्ट देवता" धाःगुलि झन हे तिबः बिल । व हे जितामित्र मल्लं व हे "मानेश्वरी" यात "स्वेष्ट देवता" "तलेजु" धयाः छ्वगुछि झन हे प्रमाणित जुल । उकें न्हापा "राजदेवी", अनं "मानेश्वरी", थ्वयाँ लिपा "तलेजु" जूगु खः धयागु तप्यंक सीदुगु जुल ।

थ्व जुल तलेजुया खँ । आ "तुलजा" या खँय् छकः नं बिचाः याय । "तुलजा" धयागु नां आतक लुगु दसि प्रमाणस गनं नं च्वयातःगु खने मदु । भाषा वंशावली जक "तुलजा माई" "तुलजा भवानी" धकाः च्वयाः तःगु दु[52] । थ्व नं हरिसिंह देवं हःगु धकाः धयाः तल । थ्व भाषा वंशावली जंग-बहादुरया पाले च्वःगु खने दु । थ्व खँ धात्यें खःगु खःसा जयस्थिति मल्लया पाले च्वःगु गोपाल वंशावली नं च्वय माःगु खः । गोपाल वंशावली गन मन्त अन थ्व खँ मखु धयागु सी दत । उकेसनं सिम्रौन गढं हरिसिंहदेव नेपाले दुहाँ हे मवः धका प्रमाणित याये धुंकुगु व जुइ धुंकुगु खँ च्वय् हे च्वय धुन । भाषा वंशावलीकारं "तलेजु" धयागु नेवाः भाय्या शब्द जूगुलि मथुया वा नेपाली करण याना: "तुलाजा" धकाः च्वःगु जुयमाः ।

न्हयागु न्हयाथे थजु । "तलेजु" हरिसिंह देवं हःम्ह मखु । लिच्छवि जुजु वृषदेवं स्वंह "राजदेवी" खः । व हे इष्ट देवता "राजदेवी" यात न्हापाँम्ह मानदेवं लुंया मूर्ति तसेनि "मानेश्वरी" जुल । थ्व हे "मानेश्वरी" यात लिपा बना जितामित्र मल्लं, भूपतिन्द्र मल्ल निसें "तलेजु" धयाः हःगु

Prof. Madhav Prasad Lamichhane Collection, Kathmandu, Nepal

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

खः । लिच्छवि जुजुपिनिगु पालंनिसें राज्यया अधिस्थात्री देवता धका हना उपासना याना वया च्वंगु यात आः तक नं हनाः वया हे च्वन तिनि । उपासना याना हे च्वन तिनि । पूजा याना हे च्वनतिनि । थ्व हे झीगु निंति तःधंगु गौरवमय चिं खः । सिधल ।

दसि (प्रमाण)

1 अमरमल्ल जुजुं छुं दँ तक शंखपुर (सक्वे) च्वनाः वज्रजोगिनी योगेश्वर महाकाल भैरव सिंधिनी व्याधिणी रथे (खते) तयाः देगलं निसें देशे हया पुन्हीखुनु मू जात्रा यानाः पेन्हुलिपा देगलेतुं लित येकेगु याना दँय् दँसं यायगु याना जात्रा तल ।

अ० भाषावंश वली २–५६

2 मल्लकाल इलंनिसें तलेजुया देगः पालुङ देया दथ्वी दु धयागु थन लुयाः वःगु तलेजु भगवतीया मूर्ति बांलाक सीदु । सा दोंहँ तय्गु थाय् दयकेत नीम्हूवले लुया वःगु खः ।

प्राचीन नेपाल १०–३३

3 प १ नं नुवाकोट शिषिबनमा स्थापना भैराखेको नुवाकोटका श्री तुलजा भवानीको मूर्ति ०३० श्रावण ६ गते चोरि भएको र १३ वर्ष सम्म मूर्ति राखन सकेको छैन ।

तलेजु पुजारी पूर्णबहादुर श्रेष्टया सौजन्यं

4 गोकर्णे च्वंगु तलेजुयागु न्हूदेकुगु (मन्दिर) छेंया तसबिर २०४०।१२।३० या गोरखा पत्रे छापे जूगु दु । गो० प०

5 श्री मन्नेपालीक सम्वत ५१२ वैशाख कृष्ण···परमेश्वर परम भट्टारक श्री मानेश्वरी वरलब्ध·· महाराजाधिराज श्रीमत स्थितिराज मल्ल देवन संमुज्यमान विजय राज्य श्रीमत सप्तकुटुम्ब प्रधान मूर्त्यंग महापात्र श्री त्रिभय पात्र प्रमुखादि ।

Prof. Madhav Prasad Lamichhane Collection, Kathmandu, Nepal

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

राजाद्धि राज श्री पुण्डलसिंह देवस्य विजयराज्य श्रयोस्त सम्वत ७१७ जेष्ठमासुस्य शुक्ल पक्ष दशम्यांतिथौ हस्त नक्षत्र सुद्धियोग श्वमवासरे।

इ० सं० प्र० प्र०–१४

6 ललितपुर (यल) या राज्य शासन व्यवस्थाया निर्ति शिवसिंह थः काय् यात छ्वत। छुं दँ तक हरिहरसिंह वौया प्रतिनिधि जुया शासन यात।

अनु इ. सं. प्र. प्र.–३

ने० सं० ७१७ पाखे येंया जुजु शिवसिंह मल्लं यले हताल बनाः थःगु ल्हातेकाल। शिवसिंह थः हे मवसे थः काय् हरिहरसिंह यात यलया जुजु ज्वीके छ्वत।

मल्लकालीन नेपाल–७५

7. हरिहरसिंह लतिपुरे राज्य यात :

अनु– भाषा वंशावली २–६१

8 सम्वत ७३९ माघमासिकृष्णपक्षे पञ्चम्यां तिथौ हस्त नक्षत्रे वृतियोगे आदित्य वासरे··· श्री श्री सिद्धि नरसिंह मल्ल प्रभू थाकुर सन एक छत्र नं राज्य काले लुं छत्र दुंता जुरो।

इ० सं० प्र० प्र०–१६

9 ने० सं० ७३७ पाखे राज्याभिशेष जुल।

अनु० मल्लकालीन नेपाल–७५

10 सिद्धि नरसिंह मल्ल राजाया भोग वर्ष ४१ नेपाली सम्वत ७४० आश्वीन शुक्ल दशमी आदित्यवार खुनु जुजु जुल।

अनु–भाषा वंशावली २–६१

11 ने० सं० ७४० जेष्ठ शुक्ल १० हस्ता नक्षत्र बुद्धवार खुनु सिद्धिनरसिंह मल्लं तलेजु स्थापना याना प्रतिस्था यागु जुल।

—शंतबहादुर आचायाके थ्वंगु वंशावली

थ्व हे जुजुं न्हापाया स्वया बाँलाक दरवार तःधं याना दयकल। लुंया लुखा नं तल। तलेजु नं स्थापना यात।

अनु० भाषावंशावली २–६२

12 ने० सं० ६०२ (वि० सं० १५३८) यक्षमल्ल माघं मोक।

इ० सं० प्र० प्र०–१३५–१४७

Prof. Madhav Prasad Lamichhane Collection, Kathmandu, Nepal

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

— ने. सं. ६०२ (बि. सं १५३२) फागुण शुदी ११ यक्षमल्ल मोक ।

मेडिइभल नेपाल–५५

13 ……श्री रायमल्लदेव श्री रत्नमल्लदेव श्री रणमल्लदेव भिचाम्ह भिममल्लदेव थुमिगु राज्यताने भिङगु स्थापना जुत । ने. सं. ६१५ माघ पुह्ली खुनु वैदिक विधानानुसार थ्व विष्णु प्रतिस्था यात

अनु: इ. सं प्र.प्र.–१३७

14 सं. ६०४ वैशाख शुक्ल एकादशी ए देश तेल । रत्नमल्ल देवसनं ।

इ. सं. प्र.प्र.–१३६

15 ने. सं. ६२१ स कान्तिपुरे श्री तलेजु भवानी स्थापना याना छग: चिकिचा ख:गु देग देकत । अनु. मल्लकालीन नेपाल–१०४

16 रत्नमल्ल भक्तपुर नाप व्यागलं च्वना यें देशे च्वंवसेनि थ:गु दरबारे तलेजु मन्दिर मदयकुसें मगात । वं थ: इष्ट देवतायागु चीकी ख:गु देग: दयका स्थापना यात ।

अनु. हनुमान ढोका राजदरबार–१७

17 सं. ६८४ माघ कृष्ण दशमी कुन्हु तवदेवर प्रतिस्था याङा दिन जुरो ।

पूर्णिमा १२–३०

— श्रीश्री महेन्द्र मल्ल प्रभू थाकुरसनं श्री ३ तग्वो देवल प्रतिस्था यात संम्वत ६८४ माघकृष्ण ।।

मेडिइभल नेपाल ४–२०

— स्वस्ति श्री ३ तवदेवर स्वेष्ट देवता सपर्ण याङन श्रीश्री लक्ष्मी नरसिंह मल्ल देव श्रीश्री जय सिद्धिनरसिंह मल्ल देव उभय ठाकुरसनं एकानी शत्रु एकानी मित्र याङन सत्य पुरस्कार याङ वंध याङ विज्याङाया भाषा… श्रयोस्तु सम्वत ७४१ माघ वदी चतुदर्शी शनैश्चर शुभम् ।।

इ. सं. प्र.प्र. १७

१८ श्री ३ तलेजु देवी श्री ३ देगुतले देवी ध्यां श्रीश्री प्रताप मल्ल भूपतिना अस्मिन्नर्थं अस्टादश रोषनिकानी सम्प्रदातानि । ७९४ जेष्ठमाश

Prof. Madhav Prasad Lamichhane Collection, Kathmandu, Nepal

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

शुक्ल पक्षे पुर्णमास्यांतिथौ ।

इ. सं प्र.प्र.–६२

19 सं. ७९७ वैशाख शुक्ल चतुर्थि मृगशीर नक्षय बुधवार थ्व कुन्हु श्री ३ तवदेवलस श्री नृपेन्द्रमल्ल नं स्वानमाला तया दिन ।

पूर्णिला १२–३७

20 सं. ८२५ कार्तिक कृष्ण अष्टमी मघ नक्षत्र बुधवार थ्व कुन्हु तवदेवलया गजुर कोकार । मांघ शुक्ल षष्ठि रेवती नक्षत्र शुक्लवार थ्व कुन्हु चुलिका छार । माघकृष्ण अष्ठि अनुराधा नक्षत्र अगारवार थ्व कुन्हु अग्नि स्थापन । फागुण शुक्ल तृती रेवती नक्षत्र शुक्ल योग वृहस्पतिवार थ्व कुन्हु गजुर छार । फागुण शुक्ल पञ्चमी भरनी शनेश्चर थ्व कुन्हु पूर्णा श्रीश्री भास्कर मल्म देवन छार ।

मेडिइभल नेपाल–४५

21 ·· श्री मन्मानेश्वरीष्ट देवटा वरलब्ध प्रसाद नेपालेश्वर महाराजाधिराज राजराजेन्द्र सकल राज चक्राधिश्वर श्रीश्री जगजयमल्ल परम भट्टारक देवानां ·· सम्वत ८४९ आषाढ शुद्रि ११ ·· ।

इ. सं. प्र.प्र. ८७

22 श्री ३ वज्रयोगिनी श्री ३ तरजुमाजु श्री ३ देवउतर श्री ३ गरुड नारायण श्री ३ पशुपति श्री ३ गोकर्ण श्री ३ स्वयम्भु चैत्य । ·· श्री मन्मानेश्वरीष्टदेवता वरलब्ध नेपालेश्वर महाराजाधिराज राजेन्द्र ··· श्री जयप्रकाश मल्ल ··· सम्वत ८७२ आषाढ शुदि १ शंक्रान्ति दुधवार ··· ।

मेडिइभल नेपाल–४–३०४

23 स्वस्ती श्री ३ तलेजु देवतायै नमः । स्वस्ति शालिवाहनीयशके चन्द्र नयनाश्वकै १७२१ मिते प्रमोद नाम सम्वत सरे श्री सूर्य दक्षिणायने आश्विनमासे कृष्ण पक्षे अष्ठम्यां पुण्य तिथौ रबिवासरे ··· श्री महाराज गीर्वाण युद्ध विक्रम शाहु ··· ।

शाहकालीन अभिलेख–२८९

24 शाके सम्वत १९४५ नेपाल सम्वत ४४४ साल पौषमास शुक्ल नवमी तिथि शनिश्चरवारका दिन छुना 'हरिसिंह देव जुजुं तुलजा भवानी

Prof. Madhav Prasad Lamichhane Collection, Kathmandu, Nepal

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

नापं नेपालपुरी वया राजधानी शहर भाक्तपुरे यात । –

अनु. भाषा वंशावली २–३०

25 ने. सं ४४० चैत्र कृष्ण द्वादशी ग्वलस श्री जय अरिमल्ल अभिशेष दिन ।

इ. सं. प्र.प्र.–२३५

26 ने. सं ४६४ आश्विन शुदी ७ स्वंपरहरस तव भूकंप ववः थ्वसंति ग्वलसं श्री जय अरिमल्ल देवस अस्त ।

इ. सं. प्र.प्र.–२३५

27 श्री जय तुंगदेवया काय श्री जय रूद्रमल्ल देवं थःगु प्रभावं थःहे नाता (थःलाःह्म) श्री जय अरिमल्लयात राज्याभिशेग बिया जुजु बात । भक्ति जक क्यन । फुक नेपाः नुवाकोट थ्यंक श्री जय रूद्रमल्लं छगू देयाना राज्य यात ।

अनु. इ. स. प्र.प्र. –४३४

28 ॐ श्रेयोस्तु ।। सम्बत ४३७ फागुण वदि २ राजाधिराज श्रीश्रीश्री जयानन्द देवस्य धर्म राज्ये भवति रघुवंशावतार श्रीश्री रूद्रमल्ल देवस्य लब्ध वरिष राज्य भवति ।

मेडिइभल नेपाल–१७

29 ने. सं ४४६ प्रथमाषाढ पूर्णिमीं श्री जय रूद्रमल्ल देवस अस्त । भोग राज बर्ष ३० मास ८ ।।

इ. सं. प्र.प्र.–२३५

30 सं. ४४६ माघ शुदि ३ तिरहुति हरिसिंह राजासन मिथिलासनतो सन्नगहीतो ढिलीस तुरकयाके वङ रायत्त मोनारपम्, थमु अगुमय याङ वस्यम् शिमरावन गह भङ्ग याङ तिरहुतिया राजा महाथ आदिन लमस्त व डंङ व्यसनवङ गटोम्, ग्वलछिनो लिन्दु बिरवबः ग्वलाछिन राजगाम दूलखा-धारे वंग्व । टिपाटस राजा हरिसिंहर्टा शिन्व, थ्वस कायन महाथन उभय वंधि यङा कुलनं जोङ, विफंग्व, राजगामया मझी भारो धायान समस्त धन कासन ।।

इ. सं. प्र.प्र.–२३४

Prof. Madhav Prasad Lamichhane Collection, Kathmandu, Nepal

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

31 वि फंग्व.।

गोपाल वंशावली

— वि फंग्वया अर्थं शर्णफ्वंगु खः।

पूर्णिमा ७–१४

32 ने सं. ४६७ (वि सं १४०४) श्रावण कृष्ण चतूर्थि खुनु निखेरया राजकुलया मनमुवा कथं फुकतिगु साहुति श्री जय राजदेवयात जुजु यात।

अनु. इ. सं प्र प्र. २३६

33 स्वस्ति ·· श्रीमन्मानेश्वरीदेवी वरलब्ध ··· श्री नेपाल मम्डलेश्वर ···श्रीश्री जय यक्षठुदेवस्य रू ·· सम्वत ५६१ फागुग शुक्ल पूर्णिमासि सोमवार देवल प्रतिस्था दिन।

मेडिइभल नेपाल–६१–६२

34 ··· श्री जय ज्योतिर्मल्ल नृपतो ·· श्री मन्मानेश्वरी वरलब्ध सम्वत ५३३।

मेडिइभल नेपाल–२९–४८

35 श्री मन्मानेश्वरी वरलब्ध ··· जयस्थितिराजमल्ल देवन ·· ··· नेपालीक सम्वत सर ५०८ मार्गशीर –।

मेडिइभल नेपाल–२७

36 ··· श्री श्री मन्मानेश्वरीवर प्रतिलब्धस्य ··· महामन्त्री श्री जयसिंह राम वर्द्धनस्य प्रतिपालित विराज्ये ··· । स ५०९ ···।

मेडिइभल नेपाल–२४

37 स्वस्ति ।। ॐ अद्य वाराही कल्पे त्यादि। भक्तापुरैका दश हेमकलशच्छ्य गवाक्षपटलनिर्माण विचिचित स्वर्गाधिक मनोहर प्रसाद निवासिनी स्वेष्टदेवता चरणकमल सेवको मानव गोत्र श्रीश्री जगत्प्रकाश मल्ल वर्मा जोशी क्षत्रात पछिमत जय रत्न क्षेत्रादुत रत हेरसिंह क्षत्रात पूर्वत ··· कर कपाला धारदीप दानार्थ श्रीश्रीश्री स्वेष्टदेवतायै गोष्ठिकृस्य सम्प्रददे ।। अनेन कर्मणा श्रीश्रीश्री स्वेष्टदेवता प्रीणातु। अथः नेपाल खापा। थ्व बुगा वरसानन हाने महनिया देव कोहाँ विज्यास्तु नं निसें याकात निहाँ मबिज्यातल्य

Prof. Madhav Prasad Lamichhane Collection, Kathmandu, Nepal

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

मता छोयके माल ·· सम्वत ७८८ जेष्ठ कृष्ण अष्ठमी शतभिषा नक्षत्र, विस्कम्भ योगे शुक्रवार थ्व कुन्हु दुन्ता ।

अभिलेख संग्रह–७–२३ ।

38 ॐ स्स्ति ।। श्रीश्रीश्री भवान्यै नमः । भाद्रे सप्रं स्वर्गार्वे समीतसके सोमे द्वितीया तिथौ योगे चैत्रशुभे तथार्थे ममुरे भे शुक्ल पक्षे शुभे श्रीश्री जय जितामित्र मल्ल देव थाकुरसन श्रीश्रीश्री स्वेष्ट देवता प्रीतिन मूल चूकया पछिम रघुवंशी सिरोमणी श्रीश्री जय जितामिज्ञ देव वसालपा एता चुक जिर्णोधार याङा ।। सम्वत ७९७ भाद्र शुदि द्वितीया ।

अभिलेख संग्रह ७–२४

— स्वस्ति श्रीश्रीश्री भवान्यै नमः । ग्रास्ते सास्ता वदान्यो नृप मुकुटमुणि श्री जितामित्र मल्लो ··· श्री मन्मानेश्वरीष्ट देवता वरलब्धीत रघुवंशावतार श्रीमत श्रीश्री सुमति जय जितामित्र मल्लदेव प्रभु थाकुरसन श्रीश्रीश्री स्वेष्ट देवता पीती कामनानं ··· ने. सं.७९८ आषाढ शुक्ल दशमी... ।

अभिलेख संग्रह ७–२५

39 स्वस्ति ।। श्री ३ भवान्यै नमः ।। श्री मन्मानेश्वरीष्ट देवता वरलब्ध प्रसादित··· श्री ३ स्वेष्टदेवतासके श्रीश्री सुमति जितामित्र मल्ल देवसन थ्व तोरण खापा सहितं दुंता ।। नेपाल सम्वत ८०५ मार्गशिर कृष्ण नवम्यां··· शनिश्चरवार ।।

अभिलेख संग्रह ७–२८

40 ॐ स्वस्ति ।। श्री ३ तलेजु ।। श्री ३ करूणामय ।। श्री ३ पशुपति ।। श्री ३ हरिसिद्धि ।। थ्व देवता शाक्षितयाव श्रीश्री सुमति जय जितामित्र मल्लदेव दाजुस्त श्रीश्री जय योग नरेन्द्र मल्ल देवसन च्वसें दुन्ता ।। — सम्वत ८१६ फागुण शुक्ल द्वादशी ।।

अभिलेख संग्रह ११–१०

41 ··· राजाधिराज परम भट्टारक सूर्यवंशीवतंस मानव गोत्र श्रीश्री भूपतिन्द्र मल्ल देववर्माह श्री ३ स्वेष्ट देवता' प्रीतिकामनाया श्रीश्री तलेजुस्के

Prof. Madhav Prasad Lamichhane Collection, Kathmandu, Nepal

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

मतपूजा यायमाल । वुलाधन कुन्हु ।। नेपाल सस्वत ८१८ फागुणमासै शुक्ल-पक्षे नवम्यांतिथौ ।।

अभिलेख संग्रह ४–६

42 ··· श्री मन्मानेश्वरीष्टदेवता वरलब्ध प्रसादिम रघुवंशावतार ··· महाराजाधिराज परमभट्टारक श्रीश्रीश्री भूपतिन्द्र मल्ल देवसन श्रीश्री स्वेष्ट देवता तरेजुस सुवर्ण प्रसाद सेङास जिमछपु गजुर लुंपोल धर्लि भागिल जव खव सिंह वेताल छत्र मोथल आदिन तयाव जिर्णोधार याङा नेपाल सम्वत ८२६ जेष्ठमास कृष्णपक्षे चतूर्थि परपञ्चमी तिथि शतभिष नक्षत्र आयुस्मान योग वुधवार थ्व कुहु ।

इ. सं. प्र प्र. १७५

43 ॐ स्वस्ति श्री ३ स्वेस्ट देवता प्रीति कामनात्र श्री जय जितामित्र मल्ल देव दिवंगत श्री लालमती देवीसन सुवर्ण प्रतिमा दयकाव दुंता । सम्वत ८२९ आश्विन शुदी ८ शुभ ।।

अभिलेख संग्रह ११–१३

44 श्री ३ दुर्गा देव्यै नमः । श्री ३ स्वेष्ठ देवता तलेजुस्के श्री लाल-मती देवी सन थव स्त्रीपुरुषया सुवर्ण प्रतिमा दयकाव आश्विन शुक्ल महाष्ठमी खुनुनिसें देव कोहाँ विज्याके थहाँ विज्याके तोले मत छोयके यात ··· । सम्वत ८२९ आश्विन शुक्ल महाष्ठमी तिथि थ्व खुनु दुंता जुरो ।।

अभिलेख संग्रह ७–३१

45 स्वस्ति श्री ३ तलेजुस्के श्रीश्री जय भूपतिन्द्र मल्ल देवस ··· माता श्री लालमती देवीसनं सुवर्ण विलिपति ··· दुंताजुल । सम्वत ८३५ फागुण शुक्ल द्वितीया ··· ।

अभिलेख संग्रह ११–३२

46 श्री ३ इष्टदेवतायै नमः ।। श्री ३ स्वेष्टदेवता पूजोतरं दीपदानार्थं सम्वत ८४३ आश्विन ·· ।

अभिलेख संग्रह ७–३२

Prof. Madhav Prasad Lamichhane Collection, Kathmandu, Nepal

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

47 ॐ श्री ३ तलेजु सहाय ।। श्री ३ गणेश देवस्के पताङा बिया ··· श्री मन्मानेश्वरीष्ट देवता — महाराजाधिराज श्री रणजित मल्ल देव ··· सम्बत ८६० वैशाख वदि १ बृहस्पतीवार कुन्हु ।

अभिलेख संग्रप ११–१५

48 . आवंनिसें ह्लापा नेपाले राज्याभिशेष बिबह्म जुजु बिश्वदेव भोग वर्ष ४८ थ्व जुजुं नं आपालं नितिकथं प्रजा प्रतिपाल याना सुख भोग याना च्वन । थुह्म जुजुं दरबार गुंगूतला बिहारयाना दयका तःधंगु क्यव नं दयकल । व हे थासे थःआगं स्वेष्टदेवताया बिधी याना देवीया नां "राज-देवी" धका तया प्रख्यात याना दय्दँसं देगु पूजा यात ।

अनु. भाषा वंशावली १–७४

50 मानदेव नांह्म जुजुं राजकुले दुह्म परमेश्वरीयात भक्तिभाव याना इश्वरीयात शास्त्र कथं वर्णन यानां मे सिलःदयका ह्लापांनिसें दया च्वंह्म देवीयात संसारे सार जुया च्वंह्म धका थःगु नामं "मानेश्वरी" धका प्रख्यात याना हाकनं लुंया मूर्ति दयका स्थापना कमं यात ।

अनु. भाषा वंशावली १–७८

— मानदेवं थःगु हे नामं थःगु हे कुले च्वंह्म तःधंह्म देवता यात "मानेश्वरी" धका प्रतिस्था यात ।

अनु. भाषा वंशावली १–७७

— श्री मानदेव वर्ष ४१ ।। स्व नामेन मानविहार प्रतिष्ठितं पुन श्री मानेश्वरी प्रतिष्ठितं ··· ।।

गोपाल वंशावली

मेडिइभल नेपाल–११६

51 अस्यां श्री रघुवंश भौतिक मणि ··· दतः
सान्द्रश्चन्द्र इवान्वितोति मधरैंशनन्ददेव करैः ।।
उच्चै शक्तिधर कुमारपदवीं पाप्तो चितैर्दीक्षित
— — — य महिमा प्राप्त ··· त्यैश्वरीं ।।२३

Prof. Madhav Prasad Lamichhane Collection, Kathmandu, Nepal

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

यसोमल्लश्व तेरेव कुमारादीक्षिता अभि ।।
दीक्षांज्ञान समर्य ... ... ।।

मेडिईभल नेपाल–१३

52 श्री तुलजा माइका उत्पति ।।

भाषा वंशावली २–३१

— श्री तुलजा देवीको नेपालमा प्रतिस्था ।।

भाषा वंशावली २–३१

— तुलजा देवीको वरदान ।।

भाषा वंशावली २–३४–३५

Prof. Madhav Prasad Lamichhane Collection, Kathmandu, Nepal

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

Prof. Madhav Prasad Lamichhane Collection, Kathmandu, Nepal

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

च्वमिः–

नःघःभनीजुया

मेगु सफूत

१)	ब्रधासा [बाखंमुना]	पिहाँवःगु
२)	पारबनीं यागु तीर्थयात्रा	,,
३)	घासा ता [बाखंमुना]	पिहाँमवनीगु
४)	नेपाःया तान्त्रीक द्यः व तान्त्रीक पुजा सफू स्वया	,,
५)	नेवाः भाय् गुलि पुनां	,,
६)	नेपाल सम्बतस छपुलु	,,
७)	पत्रपत्रिकाया जातः स्वया	,,
८)	कुमारी व कुमारी जात्रा	,,
९)	नेपाले जुजुपिनिगु राज्यकाल	,,
१०)	बुद्ध धर्म छपुलु	,,
११)	नःघःभनी तय्गु वंशावली व पुस्तावारी	,,
१२)	कवि महामात्य चौतारा नबमी सिंहजुया जीबनी	,,
१३)	वालाः मालाः स्वया पुचः	,,
१४)	सत्यनारायणबा धलं व बाखं	,,

थाकू : मित्र छापाखाना बाङ्गेमुढा, काठमाडौं ।

Prof. Madhav Prasad Lamichhane Collection, Kathmandu, Nepal